

ÖZET
I. DÜNYA SAVAŞI'NDA TRABZON VE ÇEVRESİNDE ERMENİ FAALİYETLERİ

Ersin GÜRDAMUR

Tarih Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aralık 2012

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin DİNÇ

19. yüzyıl bir yandan Sanayi diğer yandan Fransız İnkılâbı'nın ortaya çıkardığı görüş ve düşünceler ile bu süreçlere bağlı olarak ortaya çıkan yaşayış şekli tarafından belirlenmiş ve tam bir milletler mücadelesi olarak tarihteki yerini almıştır. Bu mücadele Osmanlı Devleti için özellikle 1877-78 Osmanlı- Rus savaşı ile başlayan süreçte daha da hızlanacak ve bu muazzam Türk devleti dağılmanın eşiğine gelecektir.

İngilizlerin yüz yıllık Osmanlı Devleti'ni ayakta tutma politikasından da vazgeçmesiyle birlikte tüm emperyalist niyetler de açığa çıkmış ve bu devletin nasıl bölüşüleceği açıkça tartışılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Osmanlı Devleti dâhilinde yürütülen entrika ve kışkırtmalar da iyice artacak, bu hal bilhassa İngiltere ve Rusya tarafından birtakım azınlıkların yönlendirilmesine kadar gidecektir. Bu azınlıklardan birisi olan Ermeniler de 1880'li yılları teşkilatlanmayla geçirecekler, bir yandan İngilizler diğer yandan Ruslardan aldıkları destekle 1890'lı yıllarda tam bir "*silahlı propaganda*" harekâtı başlatacaklardır. Böylece ortaya çıkan Ermeni terörü 1906'ya kadar Osmanlı Devleti'ni sarsacak müteakip 7 yıl içerisinde bir duraksama döneminin arkasından Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte tekrar hızlanacaktır. Bu faaliyetler Trabzon ve çevresinde de büyük tahribata sebep olmuştur. Bu bağlamda Ermenilerle birlikte Rumların da yörede birtakım emellerin peşinde olması mevcut durumu daha da ağırlaştıracaktır. Nitekim Rusların Trabzon yönünde Karadeniz kıyılarında geliştirdiği askeri harekât hem Rum hem de Ermeni çetelerinin Müslüman halka karşı büyük kıyımlara girişmesine imkan verecek ve sonuçta Müslüman ahaliden bir kısmı da Anadolu içlerine doğru çekilecektir. Bu durum Bolşevik ihtilaline kadar sürecek, ihtilali müteakip Rus ordusu geriye çekilirken bölgeye giren Türk kuvvetlerinin müdahalesiyle tamamen değişecektir.

Anahtar Sözcükler: 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, I. Dünya Savaşı, Ermeniler, Ermeni Kilisesi, Trabzon.